

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

Město více generací

Ing. arch. Martin Říha

Město je dynamický a složitý organizmus, který se stále vyvíjí. Složitost měst nespočívá jen v pestrosti funkcí a hmotově-prostorových poměrů, jejichž proměny nebo naopak ochrana jsou hlavním předmětem územního plánování. Ta složitost vyplývá i z množství různorodých zájmů obrovského množství vlastníků a uživatelů pozemků a staveb v nich, jejich občanského a technického vybavení, lidmi vytvořených i přírodních prvků jejich prostředí. Spočívá také v různé délce životnosti přírodních i lidmi vytvořených prvků, které město spoluvytváří, přičemž úlohou orgánů veřejné správy města i územních plánovačů je udržet celý tento dynamický systém přes jeho proměnlivost pokud možno v každém okamžiku v optimálním fungování.

Město je však také občanská komunita, jejíž život v tomto hmotném prostředí probíhá, které společně sdílejí a užívají a jejichž potřeby formulují pro regionální i územní plánování nové náměty. Náměty na ochranu těch jeho součástí, které mají historicko-kulturní význam nebo představují potřebné podmínky pro život v kontaktu s kvalitní přírodou, nebo naopak náměty na změny tam, kde se původní hodnoty vyčerpaly, končí svou životnost a lze tedy jejich prostor naplnit novými potřebnými funkcemi.

Sociálně-ekonomické i územní plánování ve městech musí takové impulzy od veřejnosti reflektovat a vytvářet podmínky pro uspokojení obu druhů výše naznačených potřeb - jak pro ochranu toho cenného pro budoucnost, tak pro uspokojování nových potřeb cestou změn. Prostředí města tedy musí pro optimální fungování celého tohoto složitého organismu vyhovovat mimo jiné co nejlépe všem věkovým skupinám obyvatel. Je to zamlčený předpoklad zdravého vývoje občanské komunity města, že tam své místo a pracovní příležitosti najdou nejen ti v ekonomicky aktivním věku, kterých bývá ve zdravé komunitě cca polovina z celkového počtu obyvatel, ale i lidé ve věku poproduktivním a na druhé straně i děti a mládež, kterých je ve zdravé a životaschopné občanské komunitě zhruba stejně a tvoří po jedné čtvrtině celkového počtu obyvatel. Je-li víc těch v poproduktivním věku, město stárne a čekají ho problémy se stagnací či úbytkem počtu obyvatel, je-li víc dětí a mládeže, lze očekávat lepší ekonomické vyhlídky co do budoucího růstu počtu ekonomicky aktivních, pokud ovšem poroste včas i počet míst ve školách a pracovních příležitostech. Mohou je čekat také problémy, pokud orgány veřejné správy včas a účinně na odchylky od normálního demografického vývoje nezareagují a vzrostou disproporce mezi počtem žáků a ekonomicky aktivních s počty míst v jeslích, mateřských, základních a středních školách anebo mezi počty ekonomicky aktivních k počtu pracovních příležitostí. Vzroste totiž vyjíždka žáků do škol mimo město, se všemi riziky ztráty identifikace žáků s městem, hodin strávených bez dozoru na zastávkách autobusů, vlakových nádražích a na cestách mimo domov, s rizikem podlehnutí negativním jevům, sociální patologie, růstu kriminality. U ekonomicky aktivních pak ke ztěžší ospravedlnitelným časovým i ekonomickým ztrátám při dojíždění ve veřejných dopravních prostředcích nebo v individuální automobilové dopravě, s vyšším rizikem nehod a s vyššími negativními důsledky dopravy na životní prostředí v místech vyjíždky i dojíždky a ne mezilehlých trasách.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

V harmonicky se vyvíjející občanské komunitě měst se zachovanými podíly všech tří skupin se nejen šetří na vyvolané dopravě, ale fungují dobře i další subtilnější vztahy a vazby, jako je denní veřejná kontrola veřejných prostorů, nenásilná výchova k úspěšné socializaci dětí a mládeže včetně těch, které se obtížněji přizpůsobují civilizačním standardům chování. Osvícená veřejná správa proto vytváří stejně dobré podmínky pro život všech generací, pro jejich bezproblémovou komunikaci, vzájemnou výpomoc v rodinách i v sousedstvích, pro spokojenost bez rušivých jevů, nutících lidi k přemýšlení o vynucené změně bydliště kvůli zaměstnání, studiu dětí, starosti o staré rodiče nebo své handicapované rodinné příslušníky. Stará se o kvalitní veřejnou dopravní infrastrukturu a dopravní obsluhu, o dostatečně dimenzovanou a pestrou síť občanské i technické vybavenosti, o dostatek příležitosti pro relaxaci, odpočinek, sport a kulturní vyžití všech generací, o podporu a pestrou nabídku sociálních služeb, o kvalitní zdravotnictví, o prostory k setkávání a zájmové činnosti v nejrůznějších klubech a kroužcích, o smysluplné nabídky pro vyplnění mimopracovního a mimoškolního času mladých a přiměřenou realizaci zájmů těch starších.

Město Hradec Králové, kam jsem se přestěhoval se svou ženou z krásné, ale hektické až neurotické Prahy, v mnohém bezohledné zejména v dopravě na ulici, je příkladem města, které výše uvedené předpoklady spokojenosti všech generací splňuje ve vysoké míře. Je sice městem průmyslovým, s bohatou nabídkou obchodů a služeb, ale i s velkým množstvím mateřských, základních i středních škol, sídlí zde i kvalitní školy vysoké. Má bohatou vybavenost kulturní a společenskou, velmi vyspělé zdravotní a pestré sociální služby, kvalitní a ke starým lidem se ztíženou pohyblivostí či orientací vstřícnou městskou hromadnou dopravu, nadstandardní síť pěších a cyklistických stezek vedených mimo uliční a silniční síť nebo alespoň samostatné a dobře značené chodníky a pruhy pro cyklisty v souběhu s nimi, ale za travnatým oddělovacím pásem a samostatnou světelnou signalizací v křižovatkách. Samozřejmostí jsou zde četné stojany na kola před obchody a službami, ale co je nejdůležitější - pro člověka který se přestěhuje z Prahy zde panuje neuvěřitelná ohleduplnost ke starým lidem, invalidům, k ženám s kočárky i k dětem v chování řidičů MHD i ostatních ve stanicích, na přechodech pro chodce i ve vozovce mimo ně, zatímco v Praze si nejste jisti životem ani při chůzi po přechodu pro chodce na zelenou - např. na přechodu Ječné ulice při jejím vyústění do Karlova náměstí jsem to zažíval já i moje žena denně. Lidé tak svým chováním ovlivňují záměry orgánů veřejné správy města v utváření městského prostředí, ale také naopak vstřícné prostředí vychovává a zpětně ovlivňuje i chování lidí k sobě navzájem.

Ta komunikace orgánů veřejné správy s veřejností, se všemi věkovými skupinami je svrchovaně důležitá při všech záměrech na změny v území, nejen při tvorbě územních plánů či programů sociálně-ekonomického rozvoje měst. To není prostor pro prosazování vlastního ega primátorů, starostů, radních či zastupitelů a už vůbec ne státních či městských úředníků. Ti mají s pomocí odborníků, kteří vědí "jak", plnit rozumná zadání a přání svých voličů a občanů - právě za to a jen za to jsou jimi placeni z veřejných prostředků. Shromáždění podnětů od občanů by mělo být standardní součástí příprav na zpracování pracovního znění zadání územních plánů i jiných rozvojových dokumentů měst - projednání až hotového zadání, jak ukládá stavební

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

zákon, je pozdě. Jen takové dokumenty, na nichž se shodne alespoň většina občanské komunity, jejíhož města se dokument týká, má naději po schválení na respekt a skutečně vnímanou, ne jen formální závaznost.

Hnutí Zdravých měst spolu s MA 21 všechno to, co jsem uvedl, zahrnuje do kritérií hodnocení dlouhodobé udržitelnosti vývoje krajů, mikroregionů i měst a některá česká a moravská města jsou při plnění jejich kritérií už hodně daleko - u opakovaných obhajob kategorie B. Jako občan Hradce Králové se trochu podivuji nad tím, že Královéhradecký kraj je v ČR jediný, který nemá do tohoto hnutí přihlášeno ani jedno město, včetně krajského, ač je to už dnes jedno z nejlepších míst pro život v celé zemi.

Děkuji Vám za pozornost.